

Advokat og partner Frank Aase i Brækhus Advokatfirma sier at det påhviler styret å utøve skjerpet kontroll når selskapet har underskudd over tid.

Foto: Brækhus

Forsømmelse & straff

Kreditorer går stadig oftere etter styremedlemmene personlig når et selskap ikke kan gjøre opp for seg. Vi har sett på hva som skal til for å få erstatningsansvar og hvordan du kan forebygge problemet.

De to advokatfirmaene Schjødt og Wiersholm har sett på utviklingen i antall rettsaker om styreansvar. Ved årtusenskiftet var det hvert år bare én sak, men de siste årene har vi ligget mellom 15 og 20, ifølge en artikkel i næringslivsavisen Sysla. Mens det tidligere var vanlig at styremedlemmene ble dømt i rundt halvparten av slike saker, viser en gjennomgang av 44 saker fra årene 2015-2017 (gjort av Wiersholm) at styremedlemmer ble dømt i nær 3 av 4 saker.

Vi har snakket med advokat og partner Frank Aase i advokatfirmaet Brækhus om styreansvar og hva som skal til for å bli dømt eller frikjent.

Uaktsomhet i praksis

– Mange av styreansvarssakene vi håndterer, og for så vidt mange av de som havner i rettssystemet, handler gjerne om at styret ikke har overholdt

sine handleplikter. Styret har unnlatt å opptre slik man kan forvente av et styre, sier Aase, som ofte holder kurs i styreansvar.

– Hvilke grep bør styremedlemmer gjøre for å sikre at de oppfyller lovens krav?

– Ta gjerne utgangspunkt i aksjeloven. Den sier at egenkapitalen skal være forsvarlig «til enhver tid». Det innebærer at styret og ledelsen ikke kan nøye seg med bare å vurdere situasjonen når det nærmer seg tid for årsregnskapet e.l.

– Derfor må styret fortløpende vurdere selskapets økonomiske stilling. Det innebærer også å vurdere forholdet mellom egenkapital og gjeld, gjeldens sammensetning og de vilkår som knytter seg til selskapets forpliktelser.

Hvor hyppige og grundige vurderingene behøver å være, avhenger av omstendig-

hetene. Brækhus-partneren minner om at aksjelovens forarbeider sier at «Dersom selskapets egenkapital etter det siste årsregnskapet er tilfredsstillende og det heller ikke i løpet av året inntreffer forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for selskapets egenkapital, er det selvsagt ikke nødvendig for styret å foreta hyppige kontroller av egenkapitalen.»

Det forsvarlige er relativt

– Når det gjelder fastsettelse av aksjeselskapets egenkapital, er det de reelle verdier og forpliktelser som er avgjørende, ikke de balanseførte. Videre må man huske at vurderingen i utgangspunktet skal baseres på en forutsetning om fortsatt drift. Ved utfordrende økonomi, særlig ved underskudd over tid, påhviler det styret å utøve en skjerpet kontroll, sier Aase.

Hva som er forsvarlig egenkapital varierer fra selskap til selskap. Jo høyere risikoeksponering, desto høyere krav

SJEKKLISTE FØR DU SIER JA TIL ET STYREVERV

Å bli styremedlem i et selskap kan by på interessante utfordringer og store muligheter. Men styreansvaret kan også bli en økonomisk byrde. Dersom du gjør et godt grunnarbeid før du går inn i et styre, har du allerede gjort mye for å forebygge et fremtidig erstatningsansvar.

PwC kom nylig med sin tiende utgave av Styreboken. De oppfordrer deg til å stille deg selv og selskapet bl.a. disse spørsmålene før du sier ja til vervet:

- Hva vet jeg om eierne, ledelsen og styret?
- Lyser varsellamper etter Google-søk?
- Har bedriften utfordringer med omdømme, rettstvister eller regulatoriske forhold?
- Hva er bakgrunnen for eventuell nylig fratredelse av medlemmer i ledelse eller styre?
- Hvordan er sammensetningen av styret? (Kompetanse, er det overvekt av «partsrepresentanter», deres omdømme m.m.)
- Er ledelsen kompetent?
- Synes selskapsstruktur i konsernet å være hensiktsmessig? Det vil si, forstår jeg rasjonale bak en kompleks struktur?
- Har jeg tro på forretningsmodellen?
- Er det registrert kunngjøringer om fusjon, fusjon, oppløsning eller annet av interesse vedrørende selskapet i Foretaksregisteret?
- Har selskapet hatt tilsyn med merknader fra regulatoriske myndigheter?
- Er det urealistiske mål knyttet til finansielle data, oppkjøpte eiendeler eller forretningssamarbeid?
- Har selskapet tilstrekkelig kapital og langsiktig finansiering samt tilfredsstillende likviditet?
- Gir selskaps- og regnskapsinformasjonen et profesjonelt inntrykk?
- Foregår en betydelig del av virksomheten i et geografisk område hvor det er stor usikkerhet knyttet til etiske standarder?
- Har selskapet en revisor med godt omdømme?
- Er det forbehold eller presiseringer i revisjonsberetningene de siste år?
- Er identifiserte risikoer håndterbare?
- Hvordan er årsplanen for styret? (antall møter, lengde på møter, tema/faste poster)
- Er det underutvalg av styret (revisjon, kompensasjon, risiko etc.) og hvem sitter i disse?
- Vil min kompetanse kunne være et positivt bidrag i styrekolle-giet? Hva kan jeg bidra med til styret og hva vil være min rolle? Har jeg den nødvendige kompetansen?
- Kan jeg komme i interessekonflikter gjennom en slik styreposisjon?
- Er godtgjørelsen jeg tilbys for styrevervet rimelig i forhold til arbeidsmengden og i tråd med/forankret i generalforsamlingsvedtak om styregodtgjørelse?
- Hvilken risiko løper jeg for ansvars- og erstatningskrav dersom selskapets økonomi skulle svikte? Tilbyr selskapet dekning av forsikring mot ansvarskrav?
- Er det tradisjon for at generalforsamlingen fatter vedtak om ansvarsbegrensning/ansvarsfritak for styremedlemmene i selskapet?

§

STYREANSVAR: SENTRALE PARAGRAFER I AKSJELOVEN

til egenkapital. Andre forhold som har betydning er kapitalens sammensetning, selskapets vekst, om virksomheten er på målsatt kurs, samt oppstartsfase og sesongsvingninger.

– Det er helt riktig at styret konkret må vurdere egenkapitalen i lys av selskapets virksomhet. For eksempel vil kravet til egenkapitalen reduseres dersom selskapet har ansvarlig lån eller gunstig finansiering. Er selskapet lite utsatt for svingninger i markedet, eller om tapsrisikoen av andre grunner er liten, drar det i samme retning. Motsatt stilles det normalt strengere krav til egenkapital når virksomheten er særlig risikoutsatt.

– Styret må også vurdere endringer i omfanget av virksomheten. Når selskapet vokser og utvider seg, kan dette gjøres med fremmedkapital eller ved å styrke egenkapitalen. Dette er styrets ansvar å besvare og håndtere, sier Aase.

Når kontoen er tom, jakes styremedlemmene

– Vi ser at trusselen om styreansvar ofte kommer som en konsekvens av at selskapet har økonomiske utfordringer. Styret har blitt et yndet dekningsobjekt for mange av de som taper penger når selskapet ikke kan gjøre opp for seg. Dersom styret har opptrådt i strid med de plikter som følger av aksjeloven, ulovfestet rett og rettspraksis, så risikerer de å havne i ansvarsposisjon.

For at styret i et aksjeselskap skal bli erstatningsansvarlig overfor selskapet, aksjonærer, kreditorer, kontraktsparter eller andre, er det tre grunnleggende vilkår som alle må være oppfylt:

- Det må foreligge et ansvarsgrunnlag
- Skadelidte må ha lidt et økonomisk tap
- Det må foreligge årsakssammenheng mellom den ansvarsbetingende handling og skadelidtes tap

Ta grep – og gjør det raskt

– *Et erstatningsansvar kan oppstå når styret bryter sine plikter, enten ved handlinger eller unnlatelser. Hvilke handlinger kan dette typisk være?*

– Når man tar stilling til om det foreligger et ansvarsgrunnlag, er spørsmålet først og fremst om styremedlemmet har handlet på en objektivt uforvarlig måte. Denne overtredelsen må også være uaktsom,

§ 3-4. KRAV OM FORSVARLIG EGENKAPITAL OG LIKVIDITET

Selskapet skal til enhver tid ha en egenkapital og en likviditet som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet.

§ 3-5. HANDLEPLIKT VED TAP AV EGENKAPITAL

(1) Hvis det må antas at egenkapitalen er lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet, skal styret straks behandle saken. Styret skal innen rimelig tid innkalle generalforsamlingen og gi den en redegjørelse for selskapets økonomiske stilling. Dersom selskapet ikke har en forsvarlig egenkapital i samsvar med § 3-4, skal styret på generalforsamlingen foreslå tiltak for å rette på dette.

(2) Hvis styret ikke finner grunnlag for å foreslå tiltak som nevnt i første ledd tredje punktum, eller slike tiltak ikke lar seg gjennomføre, skal det foreslå selskapet oppløst.

§ 6-12. FORVALTNINGEN AV SELSKAPET

(1) Forvaltningen av selskapet hører under styret. Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten.

(2) Styret skal i nødvendig utstrekning fastsette planer og budsjetter for selskapets virksomhet. Styret kan også fastsette retningslinjer for virksomheten.

(3) Styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

(4) Styret iverksetter de undersøkelser det finner nødvendig for å kunne utføre sine oppgaver. Styret skal iverksette slike undersøkelser dersom dette kreves av ett eller flere av styremedlemmene.

§ 6-13. STYRETS TILSYNSANSVAR

(1) Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig.

§ 6-14. DAGLIG LEDELSE

(1) Daglig leder står for den daglige ledelse av selskapets virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt.

(2) Den daglige ledelse omfatter ikke saker som etter selskapets forhold er av uvanlig art eller stor betydning.

(3) Daglig leder kan ellers avgjøre en sak etter fullmakt fra styret i det enkelte tilfellet eller når styrets beslutning ikke kan forventes uten vesentlig ulempe for selskapet. Styret

skal snarest underrettes om avgjørelsen.

(4) Daglig leder skal sørge for at selskapets regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte.

§ 6-15. DAGLIG LEDERS PLIKTER OVERFOR STYRET

(1) Daglig leder skal minst hver fjerde måned, i møte eller skriftlig, gi styret underretning om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling.

(2) Styret kan til enhver tid kreve at daglig leder gir styret en nærmere redegjørelse om bestemte saker. Slik redegjørelse kan også kreves av det enkelte styremedlem.

§ 6-29. STYREPROTOKOLL

(1) Det skal føres protokoll over styrebehandlingen. Den skal minst angi tid og sted, deltakerne, behandlingsmåten og styrets beslutninger. Det skal fremgå at saksbehandlingen oppfyller kravene i § 6-24.

(2) Er styrets beslutning ikke enstemmig, skal det angis hvem som har stemt for og imot. Styremedlem og daglig leder som ikke er enig i en beslutning, kan kreve sin oppfatning innført i protokollen.

(3) Protokollen skal signeres av alle de medlemmer som har deltatt i styrebehandlingen. Har styret minst fem medlemmer, og er beslutning truffet i møte, kan styret velge to til å signere. I så fall skal kopi av protokollen sendes samtlige styremedlemmer med frist for merknader, som i tilfelle kan kreves inntatt i protokollen.

(4) Protokollen skal oppbevares i hele selskapets levetid.

§ 17-1. ERSTATNINGSANSVAR

(1) Selskapet, aksjeeier eller andre kan kreve at daglig leder, styremedlem, medlem av bedriftsforsamlingen, gransker eller aksjeeier erstatter skade som de i den nevnte egenskap forsettlig eller uaktsomt har voldt vedkommende.

(2) Selskapet, aksjeeier eller andre kan også kreve erstatning av den som forsettlig eller uaktsomt har medvirket til skadevoldning som nevnt i første ledd. Erstatning kan kreves av medvirkeren selv om skadevolderen ikke kan holdes ansvarlig fordi han eller hun ikke har utvist forsett eller uaktsomhet.

Forsikringer til medlemspris

Fordeler for deg som regnskapsfører

Gjennom Regnskap Norge har regnskapskontoret en avtalerabatt på 30 % på bedriftsforsikringer hos Gjensidige. Dette gjelder forsikringer som yrkesskade, bygning, eiendeler, driftstap, motorvogn med mer.

Fordeler for deg som privatperson

Som medlem i Regnskap Norge får du også spesialpriset innboforsikring og svært gode betingelser på private skadeforsikringer som bil, båt, hus, fritidsbolig, reise med flere. Du får

- 14 % rabatt ved 1-2 skadeforsikringer
- 18 % rabatt ved 3 eller flere skadeforsikringer

Bli kunde i dag på www.gjensidige.no/regnskapnorge eller ring 915 03100 og si du er medlem i Regnskap Norge.

A13_0285/02_2018

STYREANSVAR

altså at man har opptrådt i strid med det en alminnelig fornuftig person ville gjort i en tilsvarende situasjon. Fokus blir da om styremedlemmet har overtrådt noen av aksjelovens handle- eller unnlattelsesplikter eller ulovfestede handlenormer.

Praksis viser at manglende eller utilstrekkelige kontrollrutiner, og/eller organisering av regnskapsmateriale fra styrets side gjerne medfører ansvar for styremedlemmer.

Forverres selskaps økonomiske situasjon ytterligere, kan selskapet være insolvent eller på god vei til å bli det. Da er det viktig å være klar over oppbudplikten og sikre at selskapet ikke driver på kreditors regning.

– For selskaper som har økonomiske problemer kan det være snakk om ansvar dersom styret ikke har sørget for forsvarlig egenkapital og likviditet. I slike

tilfeller er det viktig at styret overholder handlingsplikten; de må behandle saken straks, kalle inn til generalforsamling, foreslå tiltak eller – hvis tiltak ikke er aktuelt – oppløse selskapet.

Dette er krav som følger av aksjeloven, men styret må også forholde seg til andre skrevne og uskrevne lover.

– Styret må også være klar over den ulovfestede kontraktsrettslige lojalitetsgrunnsetningen. Dersom styret lar det insolvente selskapet kontrahere med en leverandør uten å informere leverandøren om selskapets finansielle stilling, kan det fort være ansvarlig dersom leverandøren senere lider et tap som en følge av f.eks. konkurs i selskapet. I mange saker kommer domstolen til at styret ikke har gitt korrekt og fullstendig informasjon om selskapets økonomi.

Frank Aase
Partner i Brækhus Advokatfirma

Det er viktig å gjøre seg kjent med forsikringsvilkårene når det gjelder krav til styrearbeidet og hvilke ansvarsbegrensninger som gjelder, sier advokat og partner Frank Aase i Brækhus Advokatfirma.

Aase sier at styreansvarsforsikring kan være en fornuftig måte å legge til rette for at styremedlemmet kan konsentrere seg om virksomhetens anliggender, fremfor å bekymre seg over sitt eget potensielle ansvar.

Bisnode SmartCheck:

Aldri har det vært lettere å oppdatere seg på markedet

SmartCheck er verktøyet som lar deg prospektere, kredittsjekke og overvåke dine kunder. Bisnode har skreddersydd SmartCheck for medlemmer av Regnskap Norge.

Viktige funksjoner i SmartCheck:

1. Dyptgående bransjeanalyser av klientene
2. Kredittovervåking av porteføljen med varslings- og kunngjøringer, betalingsanmerkninger (inkl. inkassosaker) og endring i Bisnodes AAA-kredittrating
3. Regnskapstall inkl. revisors kommentarer til presiseringer og forbehold
4. Eiendomsregisteret
5. Kredittsjekk utlandet

Fordelsavtale for medlemmer av Regnskap Norge

Kontakt Øyvind Øksnes for en uforpliktende gjennomgang av SmartCheck. Ring 936 26 718, eller send e-post til oyvind.oksnes@bisnode.com

TO EKSEMPLER PÅ ERSTATNINGSANSVAR FOR STYREMEDLEMMER:

Eksempel fra en liten bedrift: Lagmannsretten fant at styrets to medlemmer skulle begjært oppbud ti måneder tidligere. Tapet i denne perioden var på 1,8 millioner kroner. Styremedlemmene ble holdt ansvarlig for tapet med henholdsvis 1,1 million kroner og 700 000 kroner.

Et annet selskap drev restaurantdrift i leide lokaler. Selskapet gikk konkurs. Utleier fremmet krav mot styremedlemmene og fikk medhold i lagmannsretten. Ansvarsgrunnlaget var at styremedlemmene fortsatte selskapets drift i lokalene etter at leiekontrakten utløp. Avtalt leie ble betalt, men tapet ved at lokalene ikke kunne leies ut til ny og høyere markedsleie, kunne belastes styremedlemmene.

Kilde: Ræder

HUSKELISTE FOR ANSVARLIGE STYREMEDLEMMER:

- Sett dere inn i de ulike pliktene som tilligger styret.
- Etabler og følg skikkelige rutiner for å kontrollere økonomien, inkludert regnskapene og rapporteringsrutinene.
- Dokumenter styrearbeidet gjennom agendaer og protokoller som viser hva som er behandlet, hvilke vurderinger som er gjort og hvilke vedtak som er fattet. Styret kan med fordel dokumentere hvordan de har tenkt, for å vise at det er gjort veloverveide vurderinger.
- Er du som styremedlem uenig i noe som foregår, eller oppdager misligheter, sørg for å få det skrevet inn i styreprotokollen. Alternativt bør man melde fratredelse.
- Avhold styremøte og generalforsamling så snart som mulig ved økonomiske problemer, og ta nødvendige grep for å unngå å drive for kreditors regning.
- Krev styreforsikring, og be om å få se polisen.

SLIK FUNGERER EN STYREANSVARSFORSIKRING:

Styreansvar og erstatning kan få ethvert styremedlem til å frykte det verste. For sarte sjeler kan et styreverv fremstå som en risikosport, hvor redselen for en privat-økonomisk fallitt kan få deg til å miste av syne alt det positive du skal bidra med som del av et styre i et ambisiøst selskap.

Heldigvis finnes det en rimelig løsning. De aller fleste selskaper kan tegne en styreansvarsforsikring for hele styret. I standardtilfellet dekker den inntil 5 millioner kroner uten egenandel, og den koster vanligvis fra et par tusenlapper og opp til 10 000 kroner i året.

Produktsjef Margareth Nilsen i If sier at deres styreansvarsforsikring dekker hele spekteret av uaktomhet. Blant få unntak fra hovedregelen er tap knyttet til tyveri, underslag og tapping av virksomheten.